
ЦРНОГОРСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ

Научни скупови
Књига 90

Одјељење умјетности
Књига 31

СЕДМИ ЛИНГВИСТИЧКИ СКУП „БОШКОВИЋЕВИ ДАНИ”

Радови са научног скупа
Подгорица, 23. и 24. мај 2008. године.

Редакциони одбор:

БРАНИСЛАВ ОСТОЈИЋ
ЖИВОЈИН СТАНОЈЧИЋ
РАДОЛИЦА ЈОВИЋЕВИЋ
БОЖО ЋОРИЋ
НЕНАД ВУКОВИЋ

Уредник
БРАНИСЛАВ ОСТОЈИЋ

Подгорица, 2008.

Милица РАДОВИЋ-ТЕШИЋ*

ПРОЖИМАЊЕ СТАНДАРДНЕ И РЕГИОНАЛНЕ ЛЕКСИКЕ У ПРОЗНОМ УМЕТНИЧКОМ ТЕКСТУ

Сажетак: У раду се разматра укључивање регионалне лексике у општи стандардни лексички фонд у прозном књижевноуметничком тексту.

Показује се да природа текста и његов језички код који се манифестује и блискошћу појединим дијалектима, који јесу или који нису у основици стандарда, у извесној мери утичу на процес перцепције употребљених регионализама са становишта нормираног језика. На примерима из језика неких писаца пореклом из Црне Горе анализирају се различити начини употребе регионализама у књижевном тексту.

Кључне речи: регионализми, стандардна лексика, дијалектизми, богаћење лексике, књижевноуметнички текст

0. Језик који – као српски – има у основици свог стандарда један дијалекат широког географског простора може при развоју лексичког фонда домаћим речима имати двојакe, међусобно супротстављене, активности. С једне стране је у предности – с лакоћом може преузимати лексичке јединице регионалне вредности, јер се оне природно лакше уклапају у општу лексику, између осталог и зато што користе обрасце грађења речи својствене самој природи језика. С друге стране – истовремено је у обавези да ту лексику не прихвата у било којој мери, да не би доспео у стање неконтролисаног уплива речи мало познатих или непознатих ширем кругу говорника, и тиме смањио очекивану комуникативност.

1. У начелу, захватање лексике из одређеног дијалекатског ареала, и њено могуће интегрисање у општи фонд, спадало би у домен једног од више начина богађења лексике живог језика. Али тај процес није једно-

---

* Проф. др Милица Радовић-Тешич, редовни професор на Учитељском факултету у Београду

ставан и без ограничења. Издвајање из дијасистема подразумева надаље процес кодификације. Поред тога, нису сви дијалекатски потенцијали подједнако погодни, чак и на лексичком плану, за стандардизацију. Разумљиво је да се лакше стандардизују речи дијалекта који је имао ту привилегију да буде база надграђеном (нормираном) језику. Отуда вероватно актуелни неспоразуми у вези са уносом лексике у општи речник из одређених дијалеката који нису у основици језичког стандарда. Сведоци смо повремене и политизације феномена стандарда и тзв. „неравноправности” дијалеката.¹

На речничку неравноправност дијалеката у односу на стандард, указују, додуше, неки којима сам процес усвајања лексичког потенцијала није посве јасан. Несумњива је чињеница да су ова два фактора – дијалекат и стандардни језик, и на плану лексике тесно повезани и да се још увек – само два века од Вукове стандардизације – значајно развојно прожимају. У лаичком схватању националног језика обично се не прави разлика између дијалекта и стандарда. Зузана Тополињска је чак, схватајући југословенску ситуацију (поредећи је са македонском и пољском), кориговала неке своје ставове „донете” из Пољске у вези са односом ова два фактора (З. Тополињска 1988, 7–10). При том она посебно упућује на два важна елемента у том односу: (1) на дубину дијалекатске диференцијације и (2) на временски фактор у периоду који се може схватити „као почетак самосталног развитка дотичног дијасистема и тренутка (периода) кад је тај дијасистем стекао кодификовану стандардну вари-

¹ То у суштини није ништа ново. Тако Џ. Лајонс (у књизи *Лингвистичка револуција Ноама Чомског*) упозорава: „Разлика између „језика” и „дијалекта” обично се повлачи на политичким основама. Шведски, дански и норвешки, на пример, о којима обично говоримо као о посебним „језицима”, мање се разликују неголи многи такозвани „дијалекти” кинског језика. Важно је да регионални или друштвени дијалекти једног језика, рецимо енглеског, нису мање систематични од стандардног језика и да их не треба називати његовим мањкавим облицима.” (Лајонс 1974, 38).

На примеру раслојавања српског/српскохрватског језика данас бисмо могли поткрепити ово општелингвистичко мишљење при чему разлика између *језика* и *дијалекта* бива превасходно политички диригована. У нашем случају нису се диференцирали дијалекати него сам стандард, јер је политичка историја подељене друштвене заједнице промовисала и промовише као престижне локалне (градске) говоре. Тако се дешава да водитељи и спикери на неким тв станицама појединих градских центара циљано говоре месним или локалним дијалектом покушавајући тиме да успоставе нови стандард. Реч је о свесном убацивању дијалекатских лексичких варијетета, фонетски нестандартних облика, а о акценту и прозодији да не говоримо.

јанту функционално надграђену над свим осталим његовим – географски одређеним – варијантама ... није без значаја, каже Тополињска, ни временски распон између споменутог тренутка кодификације и тренутка (временског пресека) који је предмет наше анализе, тј. садашњег тренутка” (стр. 7). Да је ово последње посебно тачно, потврдиће и ситуација *српскохрватског* језика, на коју З. Тополињска није тада ни помишљала јер би вероватно, коригујући опет неке ставове, увела још један битан фактор – политички – у односу дијалекта и стандардног језика.

2. Отуда се дешава да кад за некога писца кажу (бар у књижевној критици) да има богату лексiku, управо неретко мисле на речи из дијалеката које су успешно уклопљене у стандард јер су везе се говорима у основици нашег стандарда још врло јаке.² Још један не тако занемарљив феномен је у питању. Коришћење дијалекатске лексике у књижевном тексту се аутоматски може схватити и као облик преношења говорне језичке форме у писану. Регионална лексика као *говорна*, делимично је жива, може да нестане, просто да оде у стар, ако није стављена у писани контекст.³ Однос регионалне и општестандардне лексике може се посматрати и као однос говорног и писаног језика, у коме је заправо реч о преношењу/прелазу говорног језика у писани медијум. Приоритет, са општелингвистичког становишта, припада свакако говору, а са лексикографског – писаном језику. Виши је степен, и савршенији наравно, у поређењу са употребом у практичном говору, њена функционална употреба у књижевном, уметничком тексту међу књижевним речима. То је простор који се испољава у размаку од обичне информације/обавештења до онога што изазива и одређени естетски утисак. Уз ово треба имати у виду и најмање две текстуалне форме тако употребљене лексике: стиховну (поетску) и прозну (наративну).⁴

2. 1. Стандардни језик као језик културе уопште (који се учи у школама) и књижевни језик одн. језик књижевности, овога пута термино-

² На то је указао Д. Петровић истичићи да, за разлику од руског, пољског, чешког, српски језик има кратку историју стандарда „и у неким доменима његове структуре још су чврсте везе са говорима на којима је заснован и отворене многе могућности за ‘пропуштање’ појединих дијалекатских особености у стандардни језик” (Д. Петровић *Дијалекатска лексика и речник стандардног језика*, 277–283, у: *Дескриптивна лексикографија* 2002, 277).

³ „Регионализам ... /је/ ријеч или израз који се говори само у једном крају, регионални израз, провинцијализам; истицање покрајинских особина” (Симеон 1969).

⁴ Уп. Ђ. Костић, *Проблеми лексике савремене поезије*, 99–107 (у: *Лексикографија и лексикологија* 1982).

лошки синониман са језиком литературе, не стоје, дакле, у пропорционалном односу, него језик литературе подразумева само један – књижевноуметнички – функционални стил који има шире могућности преузимања речи регионално маркираних. Тако парадоксално испада да је *језик литературе* у неку руку лексички богатији од стандардног језика који тежи сталној селекцији и одабиру (кодификацији) речи, посебно оних супстандардних (дијалекатизми, жаргонизми, вулгаризми). Језик као материјал књижевности, међутим, не само што је „демократскији” и толерантнији у смислу лексичке вишеслојевитости, него се, зависно од жанровске врсте, *остварује* у разноврсним (модерним) поетским, прозним и драмским концептима, широко је лексичко-семантички *отворен* за комбинације најразличитијих језичких датости (креативно) распоређених како у парадигматским тако и у синтагматским односима речи. „Језик се може одредити као парадигматика чије се парадигме могу манифестовати на било ком материјалу, а текст, – адекватно томе, као синтагматика чији се низови, ако се до у бесконачност протежу, манифестују на било ком материјалу”.⁵ Ту долазимо до појма *текста* (*дискурса*) или, у дескриптивној лексикографији речено, до *реченице/контекста* у којој се одређено лексичко значење развија.⁶ Изузетно је важно, дакле, у каквом језичком коду је одређена реч, регионална речимо, употребљена. Управо од тога зависи њена потпуна или делимична адаптација у општи стандард.

3. Потребно је скренути пажњу и на уметничку форму у којој се једна лексичка јединица јавља. Лексикограф нема начина да „вреднује” уметнички утисак који реч оставља у одређеном контексту, као што нема начина, или га има у сасвим ограниченом степену, да подваја естетску компоненту значења оствареног у стиху или у прози. Тако се по правилу дешава да се иста семантичка нијанса неке лексичке јединице остварује и са информационом и са уметничком сврхом. Узмимо на пример реченицу: *Мост између нас је порушен*. Или: *Сви мостови око мене су пали*

⁵ Л. Хјелмслев, цитирано према: Лотман 1970, 223–224.

⁶ Овде бисмо се могли позвати на Ј. М. Лотмана и његова *Предавања из структуралне поетике*. Лотман, наиме, схвата књижевну структуру као структуру другог степена, као структуру (језичке) структуре при чему се језик нужно преобраћа у материјал. „Пошто се тип књижевне структуре битно разликује од језичке, долази до ‘деформисања’ и ‘насиља’ над језиком. Најважнија последица таквог померања јесте померање у односу: форма – садржај, израз – значење, ознака – означено”, вели Н. Петковић у свом Предговору: *Принципи структуралне поетике* (Лотман 1970, 24).

... / да л'икад бјеху какви мостови / око мене. На острву сам (Крклец, Р. САНУ, 13. књ.). Семантика коју реч *мост* у оваквим примерима изазива може бити двојака – она денотативна: „грађевински објекат” и она асоцијативна, фигуративна „оно што спаја, веза, спона”. Такви случајеви се почесто не могу разликовно дати у речнику без додатних информација, а да би се истакао естетски утисак.⁷ За егземплификацију употребљене речи проза је свакако погоднији писани контекст од поезије. Прозно приповедање је ближе разговорном језику и често се идентификује са појмом књижевности уопште. Савремено изучавање структуре и тумачења књижевног текста подразумева и лингвистички, а у оквиру тога, свакако и лексиколошки, приступ тексту. Лексика једног писца показује уједно како он (или народ коме тај језик припада) види свет око себе. „И то како један језик види свет може да се учини малом перспективом са тачке гледишта другог језика” (Б. Успенски, Интервју „Политици”, 23. 3. 2008, 16).

4. Да бих показала различите начине прожимања регионалне и стандардне лексике у књижевном тексту – пошто смо у црногорском миљеу – одабрала сам за ову прилику прозне писце ијекавског изговора, завичајно везане за Црну Гору: М. Миљанова (старија књижевност) и М. Вуксановића (млађа књижевност) на једној страни, а М. Лалића (нешто старија) и Л. Драгића (млађа књижевност) на другој страни. И самоуки М. Миљанов (пре сто и више година) и факултетски образовани М. Вуксановић (данас) пишу дијалекатску књижевну прозу али на различите начине.⁸ Илуструјмо то реченичним фрагментима (не посебно бираним):

а) М. Миљанов: *Скићу мисли некућ брез стрва, а перо за њима аљи-да, ни зна перо кућ се ђену мисли, ни знају мисли кућ иде перо. – Мало-пријед /си/ видео из какве те паклене помрчине изведе, кад ти наум дође добротинство (Р. САНУ, књ. 12, под малопријед). – Међу њима /Арба-насима/ има фамилија у коју је мањкала мушка линија пријед но се осветила. Онадар га свети и бије за њега пријатељ или побратим (Р. САНУ, књ. 12, под мањкати (3 б)).*

⁷ Лотман наводи пример: „Деца су остала у кући која гори” која је иста и кад је реч о реалном говору и кад је реч о уметничком доживљају. Реакција на та два случаја мора бити различита (Лотман 1970, 86).

⁸ Ваља почети од М. Миљанова јер је он непосредно пред смрт, своја три књижевна рукописа, обилазећи Нови Сад и Београд, управо оставио да се штампају у Београду, показујући тиме коме језику припада његова дијалекатска књижевност.

б) М. Вуксановић: *Аљидање /наслов/. Сићи с Авалишта, низ прлину низа страну, на ждријелац, кроз ваље или путићем испод шкрипова. Ку-да год окренеи, како год загавелаш, доћи ћеш гдје је некад ишао Семо-љанин који није умио у кућу. Из дана у дан је аљидао, тамо амо, испод некошене и запуштене, испод кулина и дебелих влака.*

Док М. Миљанов пише, како и говори, чистим дијалектом, на фонетском (*некућ, кућ, ћену*), морфолошком (*скићу*), синтаксичком (има фамилија *у коју је* м. *у којој је*) и лексичком плану, дотле је проза М. Вуксановића фонетски, морфолошки и синтаксички стандардна/књижевна, а само је видљиво приметан број супстандардне регионалне лексике. Осим тога, код ова два писца матерњи говори не припадају истим дијалекатским идиомима. Вуксановићева дијалекатска база припада престижном источнохерцеговачком дијалекту (подрвргнутом стандардизацији Вуковом реформом) и мање има отпора при читалачкој рецепцији његова књижевног дела.⁹ Регионализми Марка Миљанова се подразумевају, а регионализми М. Вуксановића имају у књижевном тексту вредност стилског манира и изазивају јак естетски утисак, мање или више допадљив за читаоце различитих поетичких опредељења.

По мојој властитој језичкој и лексикографској компетенцији, подвучене примере проценила бих у савременом речнику као регионализме (наравно, уколико ми грађа великог речника не би сугерисала гдегде и друга решења, нпр. за реч *влака*). Обратимо пажњу на глагол *аљидати* који се јавља код оба писца. У Р. САНУ је упућен на *алидати* – „скитати, тумарати; лутати”, са варијантама: *лидати, халидати*, са квалификативом покр. /ајинизам/. Потврде са реченичним контекстом нису дате код овог варијантног облика него га је унео Глиша Елезовић у Речник косовско-метохијског дијалекта и забележио Петар Шоћ у збирци речи из Црне Горе (грађа Р. САНУ). За облик *аљидати* дат је један пример Д. Ђуровића (из дела „Дукљанска земља”): *Како ти да аљидаш тако сам?! – дочека га Горчин*. У реченици М. Миљанова глагол је употребљен фигуративно: *скићу /скитају, лутају/ мисли*, а цела реченица у стандардном језику би гласила: *Скитају мисли некуда без трага*. М. Вуксановић, осим

⁹ Ипак да дам једну ограду. Било је извесног отпора (после Нинове награде) посебно код читалачке публике којој је ближа урбана проза. Верујемо да је у том, осим естетских разлога и склоности различитим књижевним поетикама, имала удела и Вуксановићева згуснута регионална лексика, али и све чешићи отпори према руралном у једном делу градске заједнице. Све опет у зависности од друштвено-историјских прилика у којима се у том тренутку налазило друштво у целини.

глагола којим се процес означава реченицом у којој се за Сомољанина каже да је *из дана у дан аљидао, тамо амо*, има и глаголску именицу *аљидање*, у поднаслову са јасним значењем „скитање, тумарање, лутање”. Глагол *лидати* има више значења, али значење „скитати, тумарати” није потврђено примерима из Црне Горе. Етимолошки речници (Скоков и Ломин¹⁰) немају одреднице *аљидати/лидати/халидати*.

5. Начин инкорпорације регионализама у књижевни/литерарни језик код друга два писца (завичајно везана за црногорско поднебље) има нешто другачије облике. Што се М. Лалића тиче, могла би се његова укупна лексика, употребљена у Матичином а још више у Академијином речнику, анализирати детаљније, јер он спада међу писце чија је стандардна реченица изванредно погодна као потврда за одређена значења. Појединачна анализа употребљених Лалићевих примера у Р. САНУ би показала (надам се да ћемо то у једном раду представити) основне типове индивидуалног доприноса, с обзиром на слојевитост и богатство његове лексике, и посебно квалитет тога доприноса за учвршћивање и стабилизацију српског лексичког фонда. Други писац – Л. Драгић – припада млађој генерацији писаца и (још) није ексцерпиран за грађу Р. САНУ. У анализу смо укључили његов најновији роман *Крв и вода* (изд. Завод за уџбенике, Београд 2007) уз који је дат на 14 страна и Речник (мање познатих речи), који је израдио М. Шћепановић.

Узећемо пар реченица:

а) М. Лалић: *Треба да продужимо, али сутон је и магла се згуснула. Видјелице ускоро неће бити* (Р. САНУ, књ. 2). – *Село иза њих увукло се у рупу и сунце је бљештало по голетију* (Р. САНУ, књ. 3). – *Изронили смо најзад на голетију, сличну оној око Ђавоље софре* (из Лелејске горе).

б) Л. Драгић: *Смркне ти се од њега /лупежа/ и гледаш да га ачкаш, да га уватиш у крађи и да му добро очакмиш ребра да ти не буде жао за цијели живот. Лупештина је била све мање на цијени, и ко је једном украо – за свагда је остао лупеж. – Налети јурија, те им обије онај ћелетак, а њима се послје теишко наканити да попласте.*

5. 1. У Лалићевим реченицама (као и у књижевном делу у целини) примећује се свесна и доследна употреба престижног општенационалног стандарда и одбацивање у потпуности дијалекатске језичке структуре. Лалићева лексика је општа и стабилна. Речи које би нагињале завичајном/регионалном су лако уклопљиве у стандард, назвали бисмо их „меким” регионализмима. Најчешће се ради о домаћим изведеницама

¹⁰ Скок 1971–1974; Лома 2003. и 2006.

регуларне творбе, према којима постоји и друга синонимна реч од исте основе али различитог суфиксалног елемента. Могу се издвојити две: *видјелица* и *голетија*. Њихова значења у контексту су лако препознатљива; ван контекста се денотат може само наслућивати.¹¹

5. 2. Одредница *виделица* ијек. *видјелица* у Р. САНУ има више значења. Лалићев пример ислуструје треће значење „осветљеност која омогућава да предмет буде видљив” за које није дат квалификатив *покр.* али јесте *ијек.* што сугерише да се реч регионално употребљава одн. да је има само у ијекавским говорима. Значење је потврђено трима примерима из Црне Горе: Љубиша, Ј. Ђоновић, Ускоци – М. Станић и један пример Ј. Капића (Приче с путовања ... Сплит, 1900) који је вероватно спречио лексикографа да реч квалификује као покрајинизам. Друга одредница *голетија* „планинско, каменито земљиште са сиромашном вегетацијом” има у књижевном језику стилски необележен облик *голет*. Одредница *голетија* је, међутим, у Р. САНУ квалификована као *индивидуализам*, што се обично чини за усамљене примере овога типа који се појављују само код једног писца. Лалић је није употребио само једанпут, па то сугерише да је и овде реч о регионализму. Уосталом, ово потврђује и збирка речи из Васојевића Раде Стијовић.¹²

5. 3. Лабуд Драгић, супротно Лалићу, у свом књижевном тексту користи дијалекатски источнохерцеговачки идиом (*љеб, неђе, виђети, ће-рати* и сл.) код језика ликова у роману; у осталом пишчевом тексту је-

¹¹ Кад је у питању лексика материјалне и духовне културе настала у семантичкој области сеоског живота, она по правилу остаје изван стандарда. Можда то није коректно, пре свега зато што та лексика по правилу не поседује стандардни дублетни облик, синоним. Нешто слично је свакако имао на уму и М. Пешикан када је у дорадњи упутстава за Р. САНУ предложио, на пример, да се уз имена која се дају домаћим животињама не ставља одређење *покр.* које је у ранијим књигама давано.

Узмимо рецимо речи *кајмак* и *скоруп*. Д. Петровић их сматра једнако „регионалним”, али стандарду припада више турцизам *кајмак* (тур. *каутак*), а *скоруп* као славенизам је регионално обојенији али се из стандарда „глатко не може искључити”. Међутим, уверени смо да у великом речнику, с обзиром на стање реалне употребе ове речи, ни реч *скоруп* неће бити обележена квалификативом *покр.* Петровић уз ове наводи и синониме *ватра* и *огањ*. Пошто је прва од њих далеко раширенија, као регионална „могла би се одредити једино она друга” (Дескриптивна лексикографија, 279). Међутим, Р. САНУ није реч *огањ* могао обележити као регионалну, јер је њена употреба и у значењу *ватра* раширена на ширем подручју, али и код савремених писаца.

¹² Стијовић 1990.

зик је стандардизован.¹³ Кад је лексика у питању, регионализми су присутни у оба књижевна израза. Као регионално обојени могу се издвојити: *ачкати*, *очакмити*, *лупештина*, *јурија*, *ћелетак*, *попластити*. За две: *очакмити* и *попластити* М. Шћепановић није дао значење у анексном речнику. Рекла бих да је *очакмити* изведено према *чакмак* „метална савијена шипчица којом се удара у камен и *труд* да се изазове варница при паљењу цигаре” и има значење „ударити, креснути”, а *попластити* значи „саденути сено у пластове на већем одн. целом простору”.

6. Поставља се једно принципијелно питање. Могу ли речници савременог језика да садрже извесан број регионализама? Регуларност лексеме која захвата одређену област мери се управо њеним односом према општој синонимној речи, ако је има.¹⁴ Ако таква реч не постоји, регионализам је у књижевном тексту употребљив, јер је његово значење по правилу мотивисано, експресивно, значењски спецификовано и погодно за уметничку употребу. Овде свакако треба изузети регионалне турцизме, романизме којих је још увек велики број у народним говори-ма, а које неки наши писци издашно употребљавају и у савременој прози. Једнотомни речник Ожегова нпр. има квалификатив за „обласне” речи, а енглески оксфордски речници имају скраћеницу за „америчке” речи, али се те речи обично тичу називља из неке културолошке области (филма, нпр.).

7. Закључила бих своје излагање на следећи начин. Научни скупови о лексикографији и лексикологији „на овим просторима” одржавају се од 1980. (зборник радова: 1982) године. На свима њима је било поднето по неколико реферата различито фокусираних: о дијалекатској лексици, њеном односу према стандарду, о дијалекатским речницима и сл. тема-ма из те области. Тако је на научном скупу „Проблеми српскохрватске лексикологије” који је у организацији Матице српске (Нови Сад) и Института за српскохрватски језик (Београд) одржан у Новом Саду у апри-

¹³ Речник САНУ прави разлику између дијалектизма и покрајинизма. Ознака *покр.* има квалификаторско значење са гледишта лексичке употребе речи, а ознака *дијал.* односи се на граматички (супстандардни) облик. Дешава се, међутим, кад је књижевност у питању да неки уметнички успео дијалектизам (или регионализам) потисне књижевну форму. Наслов једне поеме М. Бећковића (*Ђераћемо се још*) у књижевном облику изгубио би фразеолошку подлогу која му појачава општи смисао, тако да се и глагол и гл. именица чак и у парафразираном облику Бећковићева наслова чешће појављују од стандардног облика.

¹⁴ Уп. о томе М. Симић, *Дијалекатска лексика и њен однос према књижевној лексици*, 171–174 (у: Лексикографија и лексикологија 1984, 173).

лу 1983. године изнет податак да смо у том тренутку (ако изузмемо Вуков Српски рјечник) имали само један штокавски дијалекатски речник – *Речник Косовско-метохијског дијалекта* Глише Елезовића и да постоји велика потреба да се такви речници различитих концепција раде.¹⁵ Стога ми данас и овде, кад је у питању дијалекатска лексика, можемо бити изузетно задовољни. У међувремену је за 25 година штампано на десетине дијалекатских речника новоштокавских и староштокавских говора. Кад је у питању црногорска територија изашли су речници Ускока, Загарача, Васојевића, Пиве, Прошћења, Боке Которске, Рожаја – да поменем само оне познатије. Речник САНУ је добио много збирки речи из разних крајева српског језичког простора. Сва лексика из речника и из рукописних збирки речи укључује се у општи фонд тако да прети да загуши књижевну лексiku.

8. У садашњем тренутку чини ми се потребније да у временском периоду који је пред нама лексикографи и лексиколози више пажње посвете језику литературе, посебно ове млађе, која настаје последњих двадесетак година како би се могли утврђивати нови правци развоја књижевног и језичког израза. У том контексту и регионална лексика, која је доминантна у неким књижевним делима доказане уметничке вредности, заузела би одговарајуће место у истраживањима.

ЛИТЕРАТУРА

Дескриптивна лексикографија 2002: *Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе*, зборник реферата са Међународног научног скупа о лексикографији и лексикологији, Нови Сад – Београд.

Лајонс 1974: Džon Lajons, *Lingvistička revolucija Noama Čomskog*, Beograd.

Лексикографија и лексикологија 1982: *Лексикографија и лексикологија*, зборник реферата са научног скупа, Београд – Нови Сад, 1–367.

Лексикографија и лексикологија 1984: *Лексикографија и лексикологија*, зборник радова, Нови Сад – Београд 1984.

Лома 2003 и 2006: Александар Лома и група аутора, *Етимолошки речник српског језика*, књ. 1: А–АШ, књ. 2: БВ–БД.

Лотман 1970: J. M. Lotman, *Predavanja iz strukturalne poetike*, predgovor: N. Petković, *Principi Lotmanove strukturalne poetike*, Sarajevo.

¹⁵ „Како, на жалост, сви знамо – дијалекатских речника практично немамо”, рекао је М. Пешикан отпочињући свој реферат *Општа и специфична лексика у дијалекатским и историјским речницима*, 125–128 (Лексикографија и лексикологија 1984, 125).

Р. САНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVII, Београд 1959–2006.

Симеон 1969: Rikard Simeon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, Zagreb.

Скок 1971–1974: Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Zagreb.

СТИЈОВИЋ 1990: Рада Стијовић, *Из лексике Васојевића*, Српски дијалектолошки зборник 36, 121–380.

Тополињска 1988: З. Тополињска, *Однос дијалекта и стандардног језика као временска функција*, Зборник за филологију и лингвистику XXXI/2, Нови Сад, 7–10.

Milica RADOVIĆ-TEŠIĆ

INTERFUSION OF STANDARD AND REGIONAL VOCABULARY IN PROSE LITERARY TEXTS

Summary

In this paper it is shown how the use of vocabulary belonging to a certain dialect type in a literary text, and its integration in the general corpus of vocabulary, contributes to the enrichment of the lexical fund of a language as a whole. That process of mutual interfusion of two lexical entities is open, but not without limits, since it implies further careful codification of regionalisms. On the examples taken from texts written by writers originating from Montenegro, belonging to different generations (M. Miljanov, M. Lalić, M. Vuksanović and L. Dragić) different ways in which regionalisms may enter the standard lexicon of the Serbian language have been analyzed.